

Mentre el cinema agonitza...

Toni Roca

*Before the Devil
Knows you're
Dead*

La cosa —per incoherència, tal vegada per contradictòria— no deixa de ser curiosa i, lògicament, reclama atenció fervorosa. Però la situació és aquesta i no cap altra. Perquè mentre el cinema, com a espectacle, de forma lenta però acurada, preparada, agonitza fins al punt de desaparèixer en qualsevol moment, les llistes d'espectacles d'arreu el món es multipliquen en funció sempre de bons, excel·lents films, molts dels quals renovadors quant al llenguatge, altres, més aferrats al factor clàssic i conservador es perllonguen per camins que ens remeten a formes i maneres de contar una història fidels a la tradició més estimulants i probables. Vull dir que el cinema se'n va —cada dia tanquen sales abans fermes i estables— i com a contrapartida els films de qualitat i d'emoció irreversible i tenaç il·luminen escenaris per on ballen en harmonia les imatges. El cine, com expressió creativa, com a art —no sé si el setè, tampoc no importa— gaudeix avui per avui d'una salut de ferro; i, de cara al futur i ara que ens arriba setembre i, amb ell, la renovada programació, no gosaria fer prediccions sobre aquesta meravellós estat de salut, però sí que cal dir que la temporada passada es va poder clausurar amb la presència de films d'alta qualitat. D'alguns dels quals, d'una tria vocacional i voluntària, en voldria parlar. O escriure. Per exemple, *Antes que el diablo sepa que has muerto*, *Una chica cortada en*

dos, *Aritmètica emocional*, *Pretextos* i *Caos calmo*. I rere les cintes de directors coneguts i valorats, Sidney Lumet, Claude Chabrol, Paolo Barzman, Silvia Munt i Antonello Grimaldi encara que aquí, a *Caos calmo*, la figura i, en especial, la influència de Nanni Moretti es fa clara i evident.

En primer lloc els clàssics

Uns clàssics que, tot just ara mateix, porten el nom del veterà —i cada dia que passa més i més en primera línia— Sidney Lumet i Claude Chabrol. De l'autor de la cèlebre, mítica, *Doce hombres sin piedad* —fa pocs mesos s'estrenà un notable *remake*, *12*— s'ha de dir que *Antes que el diablo sepa que has muerto*, és sense dubte un dels millors —o el millor, per què no?— films darrerament estrenats. Una vegada més, Lumet, sobre l'escenari de la ciutat que protagonitza quasi tota la seva obra, Nova York, traça una història, un *thriller*, pura acció, dinamisme extraordinari que aferra l'espectador a la butaca. Això en relació a l'aspecte formal. Quant al tema, en la intencionalitat del tema, Lumet ens acosta, amb una història familiar, als mons literaris de Fedor Dostoievski i William Shakespeare. Una cinta implacable que s'inicia com si es tractà d'una alegre comèdia sexual a qualsevol jornada de l'estiu, ens transporta llavors al melodrama per,

finalment, esdevenir tragèdia. Tragèdia de l'estil *Rei Lear*. Una obra mestra. O quasi. D'altra banda, Claude Chabrol a *Una chica cortada en dos* —a la dècada dels cinquanta Richard Fleischer tractà el mateix tema a *La chica del trapecio rojo*, amb la torbadora Joan Collins— continua en admirable exercici de fidelitat a tota la seva obra pels camins habituals on barreja l'aspecte més criminal i assassí de l'autor d'*A doble tour* amb aclaparadora radiografia de la burgesia francesa, característiques de tota la vida del director. I, a més a més, una sensacional revelació, l'actriu Ludivine Sagnier. Cal admetre que els creadors de la mítica *nouvelle vague*, en el trajecte final exhibeixen talent com si fossin encara aquells jovenets que revolucionaren el cinema francès a les acaballes dels cinquanta. Rohmer, Varda, Resnais, Rivette, Chabrol. En plena forma. Magnífic.

Altres temes i qüestions molt diferents planteja Paolo Barzman a *Aritmètica emocional*. He d'admetre que vaig anar a la seva projecció per una intuïció. Res més. Títol i director m'eren desconeguts del tot. Però un pressentiment —pressentiment i premonició de cinèfil que ara sóc— i l'oportunitat de veure junts dos grans actors, el suec Max Von Sydoy i l'oscaritzada, amb tota justícia, Susan Sarandon, provocaven a la vegada desig de veure-la. La cinta és pura sensibilitat i emoció. Crònica dolorosa i amarga d'una trobada, per una banda, d'altra, plena i vital en relació a unes vides oberteres ara en crisi natural, *Aritmètica emocional* està molt ben conduït per un director que desconeixia, autor només de *Time is money*. Està inspirat en els sinistres camps de concentració nazi —tot, però, en temps passat; la cinta passa a una ciutat del Canadà dels nostres dies— per on els personatges principals del film varen patir doloroses experiències. *Aritmètica emocional* arriba amb certesa al cor del cinèfil sense ser crònica tova i mullereca que, en mans d'altri, podria caure en la nota ridícula per fer, fàcilment, plorar. Tot el contrari és aquesta *Artimètica emocional* que ens permet recobrar un actor d'abans, Christopher Plummer —recordau *Sonrisas y lágrimas*, veritat?— molt ben acompanyat per Gabriel Byrne Kris Holdsen-Red. *Pretextos*, né's la prova de les inquietuds i preocupacions d'un personatge multifacètic i popular, Sílvia Munt. Actriu, directora de teatre, autora d'excel·lents curtmetratges, realitzadora també per a la televisió, ara debuta en el terreny del llargmetratge. I ho fa al voltant d'un món que coneix a la perfecció els secrets del teatre encara que aquí l'art escènic és només una intenció secundària per relatar-nos una història existencial entre una parella en crisi i una sèrie d'altres personatges, també en crisi, que es mouen per l'entorn on es belluguen vides i morts, experiències i sensacions de tota mena que tenellen l'esperit creats per la inoblidable intèrpret de la Colometa de *La plaça del Diamant*. Sílvia Munt condueix amb fervor, elegància i poder narratiu la seva primera incursió a la direcció amb indubtable classificació de notable.

I tanca l'oferta l'aportació d'una de les cinematografies, la italiana, que un temps ja llunyà fou centre d'atracció per tota l'escola de bon cinema que va saber crear i que avui, ara per ara, es manté en estat d'indecisió i discreció —per dir-ho en adjectius suaus— més que alarment. I la bona aportació ens arriba de la mà de Nanni Moretti, realitzador fèrtil encara que de curta filmografia, que és una de les poques esperances del cine fet a Itàlia. Es tracta de *Caos calmo*, en què el creador de *La habitación del hijo* es presenta no només com a principal actor sinó també en el paper de guionista en adaptar la novel·la original del mateix títol i d'èxit creixent entre públic i crítica. Una altra crònica del dolor més lacerant quan el seu protagonista i de forma sobtada perd la seva dona. En paraules de Quim Cases, "és la història d'un directiu d'una empresa audiovisual que reconverteix el neguit en evasiu assossec...". Cinta d'equilibri i d'harmonia estable, perfectament realitzat sota la influència —noble influència— d'un guió molt ben escrit. Dolor i alegria, comèdia i drama, es beneficia per una seqüència de pujat sentit sexual que ha despertat les ires i els dimonis del Vaticà. De qualsevol forma, un bon film. ■

La fille coupée en deux

